

Expunere de motive
privind modificarea și completarea
Legii nr. 1/2011 - Legea educației naționale

În ultima perioadă, spațiul public a găzduit o serie de “dezvăluiri” privind situația educației naționale; situație „vopsită” în culori sumbre. Cu anumite aspecte semnalate de mass-media putem fi de acord, însă, nu putem accepta maniera tendențioasă de prezentare a datelor.

Faptul că educația națională se află într-un moment critic este o realitate. Însă, faptul că partidele de dreapta au ignorat cu bună știință acest domeniu este o realitate la fel de mare. Să nu uităm recent faptul că un ministru al educației și-a permis să intre peste ora unui profesor și să aplice o “corecție” a cadrului didactic de față cu elevii. Nu interesează dacă respectivul profesor a greșit sau nu, însă abordarea ministrului nu este de natură să contribuie la dezvoltarea educației naționale, la creșterea gradului de încredere în sistemul învățământ.

În acest context, în urma unor analize și discuții serioase cu diverse entități ale Statului Român, asupra cărora nu există nici cea mai mica urmă de susceptibilitate privind un partizanat politic, și animat de dorința reală de a contribui la dezvoltarea educației naționale, propun modificări se substanță a Legii nr. 1/2011 din 5 ianuarie 2011 - Legea educației naționale.

În fond, prezenta propunere legislativă pornește de la mai multe realități asupra cărora, din păcate, întreaga clasă politică nu a avut răbdare să se aplice de-o manieră constructivă. Din păcate, pandemia care a lovit întreaga lume, dar, mai ales, România, ne-a arătat faptul că sistemul educațional al României nu este adaptat unei situații de criză. Cel mai bun exemplu este reprezentat de învățământul online.

În acest context, scopul prezentei propuneri legislative este acela de a realiza apropierea tendințelor și a bunelor practici ale statelor cu performanță și România. Pe cale de consecință, se impun măsuri urgente pentru ca sistemul administrativ și sistemul educațional să-și coreleze eforturile pentru a răspunde noilor provocări. De asemenea, prezenta propunere legislativă își propune să realizeze o corelație între programele de învățământ și evoluțiile de pe piața muncii. Cu alte cuvinte, școala (în diversele sale etape!) să răspundă provocărilor și necesităților din economie.

Totodată, prezenta propunere legislativă își propune să abordeze educație în cheia „obiectiv strategic național” și, implicit, strategiile și finanțarea să țină cont de acest aspect. Mai mult, raportat la pandemia prin care întreaga lume trece, noua lege își propune să abordeze conceptul de învățământ online ca fiind definit în contextul de situație de urgență (pandemie) și în context de credite suplimentare.

Învățământul online poate reprezenta o soluție în cele două situații. Dacă în privința stării de „pandemie” lucrurile sunt clare, în ceea ce privește „creditele suplimentare”, apreciem că învățământul online poate facilita accesului elevilor la diverse materii la care, în mod obiectiv și natural (distanță, imposibilitate de deplasare etc.) nu ar putea lua parte. Mai mult, această abordare permite dezvoltarea și dobândirea de noi cunoștințe, valențe, abilități pe care Statul – prin Ministerul Educației – este obligat să le recunoască.

Din nefericire, măsurile administrative stabilite de Ministerul Educației și Cercetării și-au dovedit lipsa de aplicabilitate. Se pot face foarte multe observații, însă mă voi referi la faptul că elevii sunt obligați să participe la pregătirea online, însă nu și-a pus nimeni problema dacă există sau nu mijloace tehnice sau câte mijloace tehnice există și câte trebuie furnizate. La fel, autoritatea locală sau inspectoratul școlar dispun de resursele necesare? De asemenea, programa și procedurile unui proces de învățare online este similar cu cel clasic?

Dacă ne vom uita cu atenție la domeniul educației naționale, vom constata faptul că legislația în domeniu a fost modificată și completată de 56 de legi și ordonanțe de urgență, în timp ce Curtea Constituțională s-a pronunțat pe 9 spețe. Cu toate acestea, realitatea de azi, realitatea României lovite de pandemie, dar și proiecțiile pe termen mediu și lung ne demonstrează faptul că sistemul educațional în România este deficitar.

Din acest considerent, înțelegând importanța domeniului și discutând cu entități echilibrate și serioase, propun organizarea unei dezbateri naționale care să implice toți actorii politici, dar și autoritățile în domeniu, pornind de la prezenta propunere legislativă care să asigure nu numai un sistem educațional proactiv, dar și unul dinamic care să răspundă tuturor situațiilor.

Pe scurt, voi aborda câteva dintre realitățile și principiile acestei legi, respectiv:

- a. **arhitectura instituțională nu mai răspunde necesităților curente și de viitor** - Legea educației propusă va avea o altă arhitectură instituțională, mai elastică și mai performantă, care va fi mai adaptată la necesitățile actuale și viitoare. Răspunderea în îmbunătățirea arhitecturii o va avea Agenția Națională Română pentru Educație format din experți, care vor

cerceta și judeca bunele practici internaționale sau naționale, vor analiza posibilitățile de reformare pozitivă elaborând și studiile de impact necesare luării de decizii și vor construi și modela etapele și variantele de lucru pentru diversele situații;

- b. **lipsa programelor adaptate pentru vârsta psihologică a copilului** - Vârsta mentală, vârsta afectivă și vârsta biologică nu sunt similare. Ritmurile de învățare ale elevilor sunt din cauza aceasta diferite. Nerespectarea curbei evoluției elevilor în formarea personalității, conduce de cele mai multe ori la ratarea dezvoltării pe anumite etape de vârstă și la diminuarea capacităților elevilor în școală. Studiile psihologice efectuate în România afirmă că IQ-ul elevilor la început de an școlar când sunt odihniți este mult superior IQ-ului elevilor la sfârșit de an școlar când sunt obosiți din cauza temelor supra abundente și inutile din timpul anului școlar;
- c. **lipsa comunităților educaționale ce sprijină educația copiilor și tinerilor** - Școlile legate în comunitate pot diversifica programele astfel încât să ofere o gamă vastă de profile de cunoaștere necesare dezvoltării psihologice, sociale, culturale, profesionale, comportamentale ce se pot valida prin portofoliul elevilor. Portofoliul elevului poate permite identificarea traseului de educare pe pasiune și interes de cunoaștere a elevului. Această identificare este mai mult decât bine venită pe piața muncii, fiind mult mai plină de informații relevante decât notele la materiile școlare. Inexistența sistemului a condus la confuzie în găsirea traseului profesional de după absolvire, necunoașterea realității și cerințelor pieții, inadaptarea la cerințele vieții profesionale, lipsa de cooperare și de formare de echipe eficiente de lucru;
- d. **dinamica schimbărilor la nivelul profesiilor și a forței de muncă** - Este evident că în ultimii 30 de ani peste 60% dintre profesiile vechi au dispărut, fapt care a dus la apariția unor profesii noi, necunoscute anterior. Lucrul acesta atrage după sine imperioasa și urgenta necesitate de a orienta educația copiilor și tinerilor către viitor, conferind atenția meritată asupra conservării valorilor perene ale trecutului. De asemenea, devine absolut necesară dezvoltarea educației potențialelor umane în școală și diferențierea curriculei, astfel încât să încurajeze dezvoltarea acestor potențiale. Astfel, copilul/tânărul educat devine un contribuabil puternic la formarea încrederii sociale, a spiritului de comunitate și al valorilor comune, adică bazele prosperității în general;
- e. **întărirea fenomenului emigrației mondiale și a inadapării culturale precum și a pierderii valorilor culturale și morale** - În ultimii 30 de ani, între 5 și 10 milioane de români

au părăsit temporar sau definitiv țara natală. În momentul actual emigrația familiilor tinere în căutare de noi locuri de muncă face ca nevoia de mână de lucru în România să devină o prioritate în multe sectoare. În acest context, fenomenul emigrării și imigrării produce necesitatea introducerii sistemului de credite transferabile, precum și a programelor de adaptare culturală la identitatea poporului român. Păstrarea continuității culturale și la tânăra generație se va putea face atât prin sistemul de recunoaștere al creditelor cât și prin educația online livrată de sistemul românesc de educație. Lipsa acestor programe din Legea Educației poate conduce la crearea de enclave culturale străine și la imposibilitatea administrării de către stat a unei structuri populaționale haotice cu șefi locali proprii și cu legi proprii aduse din afară;

- f. **sistemul administrativ neprofesionist și pus pe criterii neperformante să gestioneze educația** - Această tradiție a contribuit la o educație bazată pe frică și pedeapsă, nu pe interesele elevului precum și la un sistem de profesionalizare a profesorilor, de selecție a personalului și de evaluare a performanțelor, care și-a pierdut partea umană de educare și îndrumare. Un cadru didactic adaptat la schimbare va face față cu ușurință provocărilor actuale. Acesta poate fi îndrumat să îndrume la rândul său către rezolvarea complexă a problemelor prin învățare socială și emoțională, către dezvoltarea de noi abilități cheie prin autodirecționare și încurajarea gândirii laterale, către încurajarea de a lucra pe teme care îi interesează (cel puțin o oră pe săptămână), către prezentarea proiectelor către colegi și comunitatea școlară. Este extrem de necesar să dispunem de educatori creativi, inovatori, aventurieri și căutători, care să expună elevii la experiențe diferite. Aceștia se pot baza pe alfabetizarea digitală, deoarece putem observa cu ușurință că elevii și studenții de astăzi sunt nativii digitali, păstrând mai mare capacitate de adaptare confortabilă la noile tehnologii, adesea chiar mai puternică decât cea a profesorilor lor;
- g. **lipsa de cultură pedagogică eficientă și a cunoașterii alternativelor educaționale, a stilurilor de învățare și a stilurilor de predare corespunzătoare stilurilor de învățare ale elevilor** - Această lipsă conduce la necunoașterea factorilor motivaționali a elevilor și profesorilor, la curricule abuzive și inadecvate, la manuale în care se află reclame comerciale, la corupție în cadrul sistemului de relații dintre părinți și școală, pentru obținerea unei note mai mari necesare mediei generale cerute la admiterea la treapta următoare. De asemenea neluându-se în calcul progresul elevului cu direcția de progres și flexibilizarea curriculei,

conduce la generații nepregătite pentru viață și pentru piața muncii, la care nu s-a dezvoltat spiritul muncii bine făcute. Ținând seama de timpul lung de pregătire în școală de minim 20 de ani între grădiniță și absolvirea facultății, este necesară o mai bună gestionare care să permită generațiilor în formare să se adapteze și să performeze acolo unde au abilități dezvoltate și antrenament prin mai multe mijloace formale, non formale, informale sau practice directe. De asemenea, introducerea evaluării progresului elevilor și traseele diferențiate vor permite dezvoltarea abilităților orientate către piața muncii și diminuarea abandonului educativ, ce conduce în final la infraționalitate și inadaptare socio-economică;

- h. **insuficienta organizare a educației copiilor cu nevoi speciale** - Printre copiii cu nevoi speciale se numără nu doar cei cu probleme de sănătate fizică sau mentală, ci și cei cu potențiale înalte și supradotare. Mai există și copiii cu dublă excepționalitate unde se manifestă atât potențialele înalte cât și handicapul. Semnalele de alertă și statisticile arată o creștere exponențială pe termen de 10 ani a numărului acestor copii. Sistemul educațional nu este de loc pregătit pentru o astfel de alternativă. Necesitatea pregătirii pentru cazurile speciale, plecate de la copii cu nevoi speciale, ținând de dotarea intelectuală și mergând până la includerea socială a populației imigrante, devine o prioritate. În cazul copiilor cu potențiale înalte, acestea trebuie orientate către ridicarea nivelului de înțelegere și conștientizare astfel încât să conducă la rezolvarea problemelor actuale sau viitoare. Dacă cei până acum copiii cu nevoi speciale erau considerați cei cu un handicap, azi elevii supradotați sunt încadrați și ei în această categorie. Singurul numitor comun pe care îl împărtășesc copiii cu nevoi speciale este faptul că ei gândesc și învață diferit.

De asemenea, apreciez faptul că școala are obligația, prin cadrele specializate, de a realiza de timpuriu procesul orientării școlare și profesionale a elevilor care să elimine, în final, frustrările inerente oricărei persoane care deține o diplomă, dar nu își găsește un loc de muncă.

Prin această propunere legislativă am urmărit și dezvoltarea sistemului modern de învățământ, dar și dezvoltarea sistemului de credite transferabile care vin în întâmpinarea numeroaselor familii aflate pe teritoriul altor state. Practic, copiii familiilor aflate temporar la muncă sunt lipsiți de posibilitatea de a-și echivala studiile prin mijloacele învățământului online.

Proiectele și programele educaționale necesare unei educații de calitate vor fi create de instituții specializate menționate în propunerea legislativă (Bordul National de Educație, Centrul

National de Instruire Diferențiată, Agenția Națională Română pentru Educație, Comisia de Adaptare a Programelor de studiu Universitar, Asociația Inspectorilor Școlari Independenți).

În actualul context (economic, social, geopolitic), reforma educațională este imperios necesară. Mai mult, ea trebuie să se fundamenteze pe un pachet legislativ care să încurajeze atât stabilitatea rădăcinilor cultural istorice ale elevilor, cât și o deschidere a formării acestora către viitor. De asemenea, abordarea educației în cheia unei priorități naționale strategice va conduce la obținerea unui consens politic și, implicit, implementarea și concretizarea acestui demers. Partea formativă trebuie să fie deschisă către cultivarea aptitudinilor, în paralel cu managementul și rezolvarea problemelor curente, către creativitate, inventivitate, lucrul cu logici complexe și inovare.

În concluzie, prezenta propunere legislativă reprezintă mijlocul concret prin care, în calitate de social-democrat, înțeleg să vin în întâmpinarea cetățenilor români și să contribui la dezvoltarea educației naționale privită în cheia unei priorități naționale. Un sistem educațional orientat către performanță înaltă este cheia prin care România poate depăși orice criză, dispunând de resurse strategice considerabile cu care să opereze în situații complexe.

In numele inițiatorilor,

Senator, Șerban Constantin-Valeca

